

FOTOGRAFI

fotografi.no • Nr 7-12 kr 90. SEK kr 90

KJØPE NYTT?

vi tester 6 avanserte
kompaktkameraer

Programvaretest:

Adobe Lightroom 4
Adobe Photoshop 6

Livet i grava:
På konsert med kamera

Tema: LYS

Blitz og studiobelysning

Den lekne fotografen: Gregoire Alexandre. Stuntfotografen: Massimo Sestini
Natur: Andreas Dybvig. Motstrøms naturfotograf: Tim Flach

INTERPRESS NORGE

RETURUKE

51

LIVET I GRAVA

KONSERTFOTOGRAFERING: teknikk og tilnærming

De siste årene har det tatt helt av med kompaktkamera- og mobilkamerafotografering på konserter. Står man et stykke fra scenen er det til enhver tid massevis av opplyste skjermer mellom deg og artistene. Pleier du å ta snapshots fra salen? Bli du fornøyd med bildene? Denne artikkelen ønsker å vise veien til hvordan du får tatt best mulige konsertfotografier fra fotografa foran scenekanten.

tekst og foto:
Per Olav Heimstad/
POHphoto.com

Gitarvirtuos Steve Vai Foto: Per Olav Heimstad

Jeg tok mine første konsertbilder på 90-tallet – og fikk umiddelbart stor sans for det jeg skjønnte var en nokså krevende disiplin innen fotografering. Siden den gang har jeg stått i fotografa et utall ganger, og tatt bilder for både aviser, nettsted, magasiner, plateselskap og

kunstnerisk ogamerateknisk.

For innendørs konsertfotografering foreligger det noen faste premisser (unntakene er få):

- Konsertlokalet er mørkt
- Lysforholdene på scenen er sporadiske ... til tider nesten helt fraværende

Slayer, både med tanke på lysforhold og på hvor mye motivet beveger seg på scenen.

Kamerautstyr
Kvaliteten på kamerautstyret

ditt spiller en rolle. Jeg har hørt folk si ting som at «man kan ta like bra konsertbilder med et billig kompaktkamera som med et dyrt speilreflekskamera». Nei, det kan man ikke. Ikke uten mer flaks enn det er mulig å bygge en profesjon på.

Så lang budsjettet ditt rekker: kjøp optikk som trenger så lite lys som mulig. Jo mer lyssterke objektivene dine er (det vil si, at de slipper mest mulig lys gjennom optikken og inn på sensoren), jo bedre. Et godt utgangspunkt kan være en linse med brennvidde 50 mm med blender mindre enn 2.0. En 50 mm er en forholdsvis ukomplisert linse å lage, så flere kameraprodusenter kan tilby denne brennvidden til en relativt rimelig penge.

Jo mer lys optikken krever, jo lengre lukkertid vil være nødvendig for å registrere nok informasjon inn på sensoren. Og jo lengre lukkertid, jo mer støy og uskarphet må påregnes. Man kan selvfølgelig ta innendørs konsertbilder med kort lukkertid med lyssvake objektiver også, men disse bildene vil da bli mørke. Fastoptikk med god lysstyrke er ofte rimeligere enn zoomlenser med tilsvarende optiske kvaliteter – så anskaff deg heller en lyssterk 50 mm enn en lyssvak 35-200 mm.

Husk å ta med mer enn nok minnekort/lagringsplass. Og ekstra kamerabatteri.

Sørg for at alt utstyret ditt er lett tilgjengelig, gjerne i en bag som du kan ha på magen. Ikke kast bort dyrebar tid på leting. Det er mørkt i fotografa, så vit hvor du oppbevarer hver enkelt ting.

Og ikke glem ørepropper. Sjøansene for at du blir stående rett foran en høyttaler er stor.

Kamerainnstillinger

Hovedutfordringen er alltid å få skarpe bilder – som ikke er for mørke. Uskarpe og mørke bandbilder som er blitt til på slump, kan være effektfulle og vakre, men i det lange løp er det best å være herre over situasjonen.

LUKKERTIDEN: Sørg for å stille lukkertiden slik at den er rask nok til at artistens bevegelser fryses. For å oppnå dette bør lukkertiden være på minimum 1/125 (ett tohundreogtjuefemtedels sekund). 1/90 sek kan også klare seg, avhengig av hvor mye artisten beveger seg, men da må man være ekstra konsentrert om å holde kameraet helt i ro når man fyrer av. (Jeg kommer tilbake til dette.) Fra 1/60 sekund og lengre begynner det å bli svært vanskelig/umulig å få skarpe bilder av mennesker. Stativ kan man glemme å ha med seg i fotografa.

BLENDEREN: Flere fotografer vil kanskje anbefale å gi blenderinnstillingen større prioritet enn det jeg gjør, men mitt råd er å raskest mulig – manuelt – sette en så kjapp lukkertid som lokalet og lysforholdene tillater det. Selv lar jeg blendervalget fare litt. Stol mer på ditt kameras automatiske valg av blender enn lukker i et rom med vanskelige lysforhold. Men, jo mindre blenderåpningen er, jo større dybdeskarphet får du.

ISO: ISO-verdien påvirker kameraets registreringsvevne. Ikke sett ISO-verdien så høy som mulig, men så lav som mulig. Med høy ISO er man avhengig av mindre lys, men man må ofte tåle mer støy på bildene, samt at kontrast-

bandene selv.

I denne artikkelen konsentrerer jeg meg om konsertfotografering innendørs. Utendørs konsertfotografering er en helt annen disiplin enn det jeg har latt meg fascinere av – både

• Du får som hovedregel kun fotografe de tre første låtene – uten blitz

• Du må tilpasse deg de andre fotografene i fotografa

• Artistene på scenen står sjeldent i ro

Her er det selvfølgelig stor forskjell på om du skal fotografe Suzanne Vega eller

James Hetfield (fælt band, vakkert ansikt ...) Foto: Per Olav Heimdal

omfanget reduseres. Så 400 er bedre enn 800 ... men på samme måte er 1600 bedre enn 3200. Se an hvor gode lysforholdene på scenen er.

LYSMÅLING: Hva innstilling av lysmåling angår, velger jeg oftest midtpunktmåling. Her kan man også manipulere kameraet litt selv ved å være bevisst på om man måler mot en mørk eller lys flate på artistenes ansikt/klær/instrument – hvis ikke avstanden mellom deg og denne flaten spiller en rolle i forhold til å få øyne/ansikt i fokus. (En hovedregel er at øyne og ansikt skal være i fokus. Jeg kommer tilbake til dette.) Sjekk bak på displayet ditt underveis, og vurder for-

holdene så godt du kan.

RAW: Har kameraet ditt en RAW-fil-innstilling, så benytt denne. Ulempen er at man trenger mye mer lagringsplass enn hvis man kun skyter i jpg, men fordelene er at du kommer hjem med filer med mye mer informasjon. Spesielt i de mørke partiene på fotografiet er det mye mer å hente ut av en RAW-fil ved hjelp av et billedbehandlingsprogram.

FOKUS: Automatisk eller manuell fokus? Det kommer helt an på hva du har øvd deg på å bli best på. Mindre gode kamera vil imidlertid ha et stort problem med å (raskt nok) finne fokus – når

motivet er i bevegelse under ujevne/svake lysforhold. Så da har man ikke noe valg. Samtidig må man være veldig erfaren med manuell fokus for å henge med på alt som skjer på en konsertscene. Nok en gang: her er det forskjell fra artist til artist. Bjørn Eidsvåg rører lite på seg, og er temmelig greit belyst, mens Lemmy (Motörhead) kan være en del vanskeligere å fange.

MOTOR: Har du motor på kameraet ditt? Aktiver den. Det er ingen grunn til å la være. Når gitaristen gjør et hopp, så er det bare å holde utløseren inne, og du får med flere stadier av spranget. Man kan også skyte en serie bilder

av en gitarsolo mens man langsomt dreier på kameraet. Da vil man kunne få mye spennende å velge i når man kommer hjem.

Arbeidsmetode

Ok, når de tekniske innstillingene av kameraet er noenlunde innenfor det akseptable, så er resten opp til innstillingene i hodet ditt. Og det må stilles inn på MYE!

Plassering / fokusering / komponering – fyr av!:

Du må finne riktig plassering, fokus og komposisjon – for hvert enkelt bilde. Her kommer en punktvis oversikt over forhold man må ha i tankene:

Metallicas bassist Robert Trujillo Foto: Per Olav Heimdal

Deep Purples gitarist Steve Morse Foto: Per Olav Heimdal

TNTs Ronni Le Tekrø Foto: Per Olav Heimdal

slutten av en bevegelse. Og ikke dytt kameraet ut av posisjon når du trykker ned utløseren!

Øvrige faktorer som påvirker

- Fotografa kan noen ganger være så trang at det er vanskelig å holde avstand til publikum bak sperringen bak deg. Lyst på øl i kamerabaggen din? Tegn kameraforsikring.

- Hvor mange andre fotografer står i fotografa sammen med deg? Disse må du samspile med. Knuff med måte og smil pent, så skal du se at du får noen riktig så hyggelige venner og bekjentskaper i bransjen – med samme lidenskap

som deg selv.

- Hvor dominerende er de røde lyskasterne? Digitale kameraer sliter med å lese rødt lys særlig godt. For eksempel, ansikter opplyst av rødt lys vil ofte fremstå svært kontrastløse. Hvis fargene på lyskasterne varierer mye, dropper jeg alltid å fotografere mens det røde lyset er rettet mot artistene.
- Hvor uryddig er scenebakgrunnen? Dette kan innskrenke hvor du ønsker å stå ... med mindre du ikke ønsker å ha med håndklær og vannflasker og roadies i bakgrunnen på bildene dine. Ellers dukker det gjerne opp noen ekstra utfordrende

jobber. Da jeg en gang skulle fotografere Marilyn Manson ble vi fotografer gjort oppmerksomme på to lange felt avmerket med gul tape nede i fotografa hvor vi ikke burde stå ... for der skulle Manson spytte.

En gang jeg sto rett nedenfor Glenn Hughes (Deep Purple, Black Sabbath) ga han tegn om at jeg måtte flytte meg. Forklaringen viste seg å være at han nettopp hadde vært hos tannlegen og festet noen greier rundt jekslene – og dette ønsket han ikke avbildet ...

For øvrig er det en hel del andre ting man må innfinne seg med:

- å ligge lavt i påvente av at et pyroshow fra

scenekanten skal gå over

- at artisten kun tillater fotografering de første 30 sekundene
- at fotografa er langt fra scenen, for eksempel bakerst ved miksepulten
- sjukt høye scenekanter
- band som helst kun ønsker å belyse seg selv bakfra
- scenevakter som tolker et taktskifte som at en ny låt begynner, og prøver å jage deg ut av grava før tida di er ute

Akkreditering

Hvordan får du akkreditering?

Du får ikke tilgang til fotografa uten å på forhånd ha blitt tildelt akkreditering. Med akkreditering blir man

skrevet opp på lista i døra som sikrer deg et fotopass, som igjen er din billett for å komme forbi vaktene ved scenekanten – og videre inn i grava.

En slik akkreditering kan du både få av plateselskapet, managementet, bandet selv eller spillestedet. Uansett hvem, så må de ha tro på at den jobben du gjør gagner dem. I praksis betyr dette at du er nødt til å representere en publikasjon som kommer til å omtale konserten. For artistene og apparatet deres er det publisitet som teller. Likevel, selv om man inngår en avtale med en lokalavis, så betyr ikke det at band som Metallica og U2 kaster fotopass etter deg. Noen ganger er det kun de

største mediene som får.

Merk; selv om konsertstedet er interessert i å la deg komme inn og ta bilder, så kan man likevel oppleve at bandets management setter ned foten. Uansett; i bortimot samtlige tilfeller er akkreditering noe som må avklares senest dagen i forveien. Enkelte musikkfestivaler har akkrediteringsøknadsfrist flere uker før festivalen holdes.

Ellers er det slettes ikke sjeldent at du ankommer konsertstedet, uten at de som sitter i døra klarer å finne navnet ditt på lista – selv om du i forkant har mottatt bekræftelse på at akkreditering er i orden. Det er overraskende hvor mange presseansvarlige som mangler

organisatoriske evner.

Noen ganger blir man konfrontert med en fotokontrakt for man får akkrediteringen sin. Les denne nøye. Står det noe om at bandet ønsker rettigheter til bildene dine uten å betale for det (noe som ofte skjer, spesielt med de store banda), så ikke skriv under. Dropp hele fotograferingen, uansett hvor stor fan du er av bandet.

Selv er jeg blitt møtt med slike kontrakter flere ganger. Noen ganger ønsker bare bandet at du skal skrive under på noe som i praksis betyr at du ikke skal bruke bildene til å produsere merchandise (plakater, t-skjorter o.l.) som du – og ikke de – tjener penger på. Og det er en ærlig

sak. Mange artister taper masse penger på uoffisielle produkter som dette. Men hvis det for eksempel bes om at du skal signere på at bildene du tar skal sendes til managementet, og at disse skal kunne bruke bildene fritt uten å gi deg en kompensasjon, så stå over. Jeg har selv droppa å signere kontrakter presentert av eksempelvis Kiss og Dolly Parton, selv om dette er artister jeg gjerne skulle ha hatt i mappa mi. Men når de ønsker å frata fotografen rettighetene til sine egne bilder, så kan det være det samme.

Mail meg gjerne om du har spørsmål eller kommentarer. Lykke til! De beste konsertbildene er fortsatt ikke tatt.